

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum veritas creata sit æterna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

sursum propter inclinationem naturae nisi impediat. & quia virtus ut dicit Tullius est habitus in modum naturae rationi consentaneus, quantum ex natura virtutis est hinc indeficiente inclinatione ad actum suum, quibus aliqui impediatur. & ideo etiam in principio Digestorum dicitur, quod iustitia est constans & perpetua voluntas, unicuique ius suum tribuens. Et tamen veritas de qua nunc loquimur, non est pars iustitiae, sed veritas, quae est in confessionibus in iudicio faciendis.

Ad xiiii. dicendum, quod hoc quod dicitur uniuersale perpetuum esse & incorruptibile, Avicenna dupliciter exponit, vno modo ut dicatur esse perpetuum & incorruptibile, ratione particularium, quae nunquam inceperunt nec deficient secundum tenentes aeternitatem mundi: generatio enim ad hoc est secundum Philosophum, ut saluetur perpetuum esse in specie, quod in individuo saluari non potest. Alio modo ut dicatur esse perpetuum, quia non corrumpitur per se: sed per accidens ad corruptionem individui.

Ad xiiii. dicendum, quod aliquid attribuitur alicui per se dupliciter, vno modo positue, sicut igni attribuitur ferri sursum, & a tali per se magis denominatur aliquid, quam ab illo quod est per accidens. magis enim dicimus ignem sursum ferri, & esse eorum quae sursum feruntur, quam eorum quae deorsum: quamuis ignis per accidens aliquando deorsum feratur, ut patet in ferro ignito. Quandoque attribuitur per se ratione remotionis: per hoc scilicet quod remouentur ab eo illa quae nata sunt contraria dispositionem inducere. Vnde si per accidens aliquid eorum adueniat illa dispositio contraria simpliciter enuntiat, sicut veritas per se attribuitur materiam primam, non per positionem alicuius formae unitatis, sed per remotionem formarum diuersificantium. Vnde quod adueniat formae distinguentes materiam, magis simpliciter dicimus esse plures materias quam vnam, & sic est in proposito. non enim dicitur uniuersale incorruptibile, sed quia non conueniunt ei secundum se dispositiones materiales, quae sunt cause corruptionis in individuis, vnde uniuersale in rebus existens simpliciter dicitur corrumpi in hoc & in illo.

Ad xv. dicendum, quod cum oia alia genera in quantum habent aliquid ponant in rerum natura (quantitas enim ex hoc ipso quod quantitas est aliquid dicitur) sola relatio non habet ex hoc quod est homini, quod aliquid ponat in rerum natura, quia non praedicat aliquid, sed ad aliquid. Vnde quaedam inueniuntur relationes, quae nihil in rerum natura ponunt, sed in ratione tantum, quod quidem quadrupliciter contingit, ut ex dictis Philosophi & Avic. haberi potest. Vno modo quod aliquid ad seipsum refertur, ut cum dicimus idem eidem, si enim haec relatio aliquid in rerum natura poneret additum ei quod dicitur idem, esset in infinitum procedere in rebus, quia ipsa relatio per quam aliqua res diceretur eadem, esset eadem sibi per aliam relationem, & sic in infinitum. Secundo quod ipsa relatio, ad aliquid refertur. Non enim potest dici, quod paternitas referatur ad subiectum suum per aliam relationem mediam: quia illa etiam media relatio indigeret alia media relatione, & sic in infinitum. Vnde illa relatio quae significatur in comparatione paternitatis ad subiectum, non dicitur in rerum natura, sed in ratione tantum. Tertio, quando vnum relatiuorum pendet ex altero, & non e conuerso, sicut scientia dependet a scibili & non e conuerso: vnde relatio scientiae ad scibile est aliquid in rerum natura, non relatio scibilis ad scientiam, sed ratione tantum. Quarto quando ens comparatur

ad non ens, ut cum dicimus quod nos sumus priores his qui futuri sunt post nos, alias sequeretur quod possent esse infinitae relationes in eodem, si generatio in infinitum procederet in futurum. Ex duobus igitur vitiis apparet, quod relatio illa prioritatis nihil ponit in rerum natura, sed in intellectu tantum, tum quia Deus non dependet a creaturis, tum quia talis prioritas, dicitur comparationem entis ad non ens. Vnde ex hoc non sequeretur quod sit alia veritas aeterna, nisi in intellectu diuino, qui solus aeternus est, & haec est veritas prima.

Ad xv. dicendum, quod quamuis Deus natura sit prior omnibus creaturis: non tamen sequitur quod illa relatio, sit relatio naturae, sed quia intelligitur ex consideratione naturae eius quod prius dicitur & eius quod posterius: sicut & scibile dicitur prius natura quam scientia, quamuis relatio scibilis ad scientiam non sit in rerum natura.

Ad xvi. dicendum, quod cum dicitur significatione non existente rectum est aliquid significari, verum est secundum ordinationem rerum in intellectu diuino existentem, sicut arca non existente rectum est arcam cooperulum habere, secundum ordinationem artis in artifice. Vnde nec ex hoc haberi potest, quod alia veritas sit aeterna quam prima.

Ad xvii. dicendum, quod ratio veri fundatur supra ens, quamuis autem in diuinis ponantur plures personae vel proprietates, non tamen ibi ponitur nisi vnum esse, quia esse in diuinis non nisi essentialiter dicitur, & omnium istorum enuntiatibilium patrem esse vel generare, filium esse vel genitum esse, secundum quod ad rem referuntur, est veritas vna, quae est veritas prima & aeterna.

Ad xviii. dicendum, quod quamuis alio pater, sit pater, & filius sit filius, quia hoc ex paternitate, illud filiatione tamen idem est quo pater est & quo filius est, quia utrumque est per essentialitatem diuinam quae una est, ratio autem veritatis non fundatur super rationem paternitatis & filiationis in quantum huiusmodi, sed super rationem entitatis: paternitas autem & filiatione sunt una essentia, & ideo una est veritas utriusque.

Ad xx. dicendum, quod proprietas quam praedicat hoc nomen homo, & hoc nomen risibile, non est eadem per essentialitatem, nec habet vnum esse sicut est de paternitate & filiatione, & ideo non est simile.

Ad xxi. dicendum, quod intellectus diuinus quantumcumque diuersa, non cognoscit nisi vnica cognitione, et quae in seipsis habent diuersas veritates. Vnde multo amplius non cognoscit, nisi vna cognitione omnia huiusmodi, quae de personis intelliguntur. Vnde et omnium eorum non est, nisi vna veritas.

ARTICVLVS VI.
Vtrum veritas creata sit immutabilis.

SEXTO quaeritur, vtrum veritas creata sit immutabilis. Et videtur quod sit immutabilis. Anselmus in lib. de Veritate dicit, Video hac ratione probari veritatem immobilem permanere, praemissa autem ratio fuit de veritate significationis, ut ex praemissis apparet. ergo veritas enuntiatibilium est immutabilis, & eadem ratione veritas rei.

¶ 2. Praet. Si veritas enuntiationis mutatur, maxime mutatur ad mutationem rei, sed re mutata veritas, positionis manet. ergo veritas enuntiationis est immutabilis. probatio media, veritas secundum Anselmum est reductio quaedam in quantum implet hoc quod accepit in mente diuina: sed haec propositio, So crates sedet, accepit in mente diuina ut significet sessionem

l. p. q. 18. art. 1.
Capitulum 14. medio.
Art. 1. in argumentum.
Lib. 2. de veritate cap. 8. & 11.

tionem Socratis, quam significat etiam Socrate nō sedente. ergo etiam Socrate non sedente manet in ea veritas, & ita veritas prædictæ propositionis non mutatur, etiam si res mutetur.

¶ 3 Præ. Si veritas mutat, hoc nō potest esse nisi mutatis his, quibus veritas inest, sicut nec aliqua forma mutari dicitur nisi suis subiectis mutatis: sed veritas non mutatur ad mutationē verorum, quia destructis veris adhuc remanet veritas, ut Aug. & Anselmus probat. ergo veritas est omnino immutabilis.

¶ 4 Præ. Veritas rei est causa veritatis propositionis. Ex eo enim, quod res est, vel non est, dicitur oratio vera vel falsa: sed veritas rei est immutabilis. ergo & veritas propositionis. probatio. mediæ. Anselmus in lib. de Veritate, probat veritatem enuntiationis immobilem permanere secundum quod implet illud quod accepit in mente diuina: sed singulariter qualibet res implet illud quod accepit in mente diuina, ut habet res. ergo cuiuslibet rei veritas est immutabilis.

¶ 5 Præ. Illud quod manet omni mutatione facta numquam mutatur, in alteratione enim colorum non dicimus superficiem mutari, quia manet, qualibet mutatione colorum facta: sed veritas manet in re qualibet mutatione rei facta; quia ens & verum conuertuntur. ergo veritas est immutabilis.

¶ 6 Præ. Vbi est eadem causa & effectus idem: sed eadem est causa, veritatis harum trium propositionū, Socrates sedet, Soc. sedebit, Soc. sedit, scilicet Soc. sessio. ergo eadem est veritas: sed si vnum trium prædictorum est verum. oportet similiter alterū duorum esse verum, si n. aliquando est verum Socrates sedet, si fuit verum, & erit verum, Socrates sedit vel, Socrates sedebit. ergo veritas vna trium propositionum semper vno modo se habet, & ita est immutabilis, & eadem ratione qualibet alia veritas.

SED CONTRA. Mutatis causis mutatur effectus: sed res, quæ sunt causa veritatis propositionis mutantur. ergo & propositionum veritas mutatur.

RESPON. Dicendum, quod aliquid dicitur mutari dupliciter. Vno modo quia est subiectū mutationis, sicut dicimus corpus esse mutabile, & sic nulla forma est mutabilis, & sic dicitur quod forma est inuariabili essentia consistens: vnde cum veritas significet per modum formæ, præsens questio non est, an veritas sit immutabilis hoc modo: alio modo dicitur aliquid mutari, quia in ipsum fit mutatio, sicut dicimus albedinem mutari, quia in ipsam corpus alteratur, & sic queritur de veritate, an sit mutabilis. Ad cuius euidenciam sciendum est quod illud in quo est mutatio, quandoque quidem mutari dicitur, quandoque autem non: quando n. est inharrens ei quod mutatur secundum ipsum, tunc & ipsum mutari dicitur, sicut albedo vel quantitas mutari dicuntur, quando aliquid secundum ipsam mutatur, eo quod ipsamet secundum hanc mutationem succedunt sibi inueniunt in subiecto: quando autem illud, secundum quod aliquid mutari dicitur, est extrinsecum, tunc in illa mutatione non mutatur, sed immobile perseverat: sicut locus non dicitur moueri quando aliquid secundum locum mouetur. Vnde & in 4. Physico. dicitur quod locus est immutabilis terminus contentis, eo quod per localem motum non dicitur esse successio locorum in vno locato, sed magis successio locorum in vno loco: sed formarum inherensium, quæ mutari dicuntur ad mutationem subiecti, duplex est mutationis modus: aliter enim dicuntur mutari formæ generales, & aliter formæ speciales: forma n. specialis post mutationem non remanet ea-

Lib. 5. de veritate ca. 8. & 11.

In dialogo de veritate cap. 14.

Comm. 5. & 36.

dem, nec secundum esse, nec secundum rationem, sicut albedo facta alteratione nullo modo manet, vel forma generalis facta mutatione remanet eadem secundum rationem: sed non secundum esse: sicut facta mutatione de albo in nigrum, manet idem color secundum eandem rationem coloris, sed non eadem coloris species: dictum est autem superius, quod aliquo denominatur verum veritate prima, quasi mensura extrinseca, sed veritate inharrens, quasi mensura intrinseca. Vnde res create variantur quidem in parte, secundum quam dicuntur vera, nullo modo mutari. Et hoc est quod Aug. dicit in lib. de Libero arbitrio. Mentis nostræ aliquo plus, aliquando minus videtur de ipsa veritate: sed ipsa in se manens nec proficit nec deficit. Si autem accipiamus veritatem inharrens rebus, sic veritas mutari dicitur, secundum quod aliquo veritate rei comprehenditur, ut veritas enuntiationis sub veritate intellectus quam significat: res autem dicitur vera per comparisonem ad intellectum diuinum & humanum. Si ergo accipitur veritas rei secundum ordinem ad intellectum diuinum, tunc quæ mutatur veritas rei mutabilis in aliam veritatem non in falsitatem: veritas n. est forma maxime generalis, cum verum & ens conuertatur: vnde licet facta qualibet mutatione res remanet ens, quantum ad se, sed aliam formam per quam habet esse, atque remanet vera, sed alia veritate: quia quantum ad rem, vel etiam priuationem per mutationem accipitur, secundum eam diuino intellectu conueniunt, qui eam ita cognoscit ut est secundum quod est dispositio. Si autem consideretur veritas rei in ordine ad intellectum humanum vel creaturæ, tunc quandoque fit mutatio de veritate in falsitatem: quandoque autem de vna veritate in aliam, cum veritas sit adæquatio rei & intellectus, quæ equalitas autem si equalitas tollatur adhuc equalitas remanet, quamuis non eadem quantitate, oportet quod quædam similiter mutatur intellectus & res remanet quædam veritas, sed alia: sicut si Socrate sedente intelligatur Socrate sedere, & eo postmodum non sedente intelligatur non sedere: sed quia ab vno equalitas inæqualitas tollatur, necesse est inæqualitatem provenire, quæ se habet ad falsitatem sicut equalitas ad veritatem, inde est quod si intellectus vero creaturæ mutetur res non mutato intellectu, vel econuerso, aut utrumque mutetur, sed non similiter, provenit falsitas, & sic erit mutatio de veritate in falsitatem: sicut si Socrate existente albo, intelligatur albus esse, verus est intellectus: si autem postea intelligatur nigrum Socrate albo remanente, vel econuerso Socrate mutato in nigredinem, adhuc albus intelligatur, vel eo mutato in pallorem intelligatur esse albus, erit falsitas in intellectu. Et sic patet, quod veritas mutatur, & qualiter non mutatur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Anselmus loquitur de veritate, prout secundum eam conueniunt dicuntur vera tamquam mensura extrinseca.

AD SECUNDUM dicendum, quod quia intellectus in seipsum & intelligit se sicut & alias res, ut dicitur de Anima. ideo quod ad intellectum pertinent secundum quod ad rationem veritatis spectant, possunt dupliciter considerari. Vno modo, secundum quod

res quædam, & sic eodem modo dicitur de eis veritas sicut de alijs rebus, vt sicut res dicitur vera, quia implet hoc quod accepit in mente diuina retinendo naturam suam, ita enunciatio vera dicatur retinendo naturam suam quæ est ei dispensata in mente diuina, nec potest ab ea remoueri enunciationes ipsa manente. Alio modo secundum quod comparantur ad res intellectas, & sic dicitur enunciatio vera quando adæquatur rei, & talis veritas reimmutat, vt dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod veritas quæ remanet destructis rebus veris, est veritas prima; quæ etiam rebus mutatis non mutatur.

AD QVARTVM dicendum, quod manente re non potest fieri circa eam mutatio, quantum ad ea quæ sunt sibi essentialia, sicut enunciatio est essentialis, vt significet illud ad quod significandum est instituta. Vnde non sequitur quod veritas rei nullo modo sit mutabilis: sed quod sit immutabilis quantum ad essentialia rei manente. In quibus autem accidit mutatio rei per corruptionem quantum ad accidentia, mutatio accidere potest etiam manente re, & ita quantum ad accidentia potest fieri mutatio veritatis rei.

AD QVINTVM dicendum, quod facta omni mutatione, manet veritas, sed non eadem, vt ex prædictis patet.

AD SEXTVM dicendum, quod identitas, veritatis non tantum dependet ex identitate rei, sed etiam ex identitate intellectus: sicut & identitas effectus dependet ex identitate agentis & patientis, quantum autem sit eadem res quæ significatur illis tribus propositionibus, non tamen est idem intellectus earum, quia in compositione intellectus adiungitur tempus: vnde secundum variationem temporis sunt diuersi intellectus.

ARTICVLVS VII.

Verum veritas in diuinis personaliter vel essentialiter dicatur.

SEPTIMO queritur, vtrum veritas in diuinis dicatur essentialiter vel personaliter. Et vtrum dicatur personaliter. Quicquid enim in diuinis importat relationem principij, personaliter dicitur: sed veritas est huiusmodi, vt patet per August. in lib. de Vera religione, vbi dicit quod veritas diuina est summa similitudo principij, sine ulla dissimilitudine, vnde falsitas oritur. ergo veritas in diuinis personaliter dicitur.

¶ 2 Præter. Sicut nihil est sibi simile, ita nihil est sibi æquale: sed similitudo in diuinis importat distinctionem personarum secundum Hilari. ex hoc quod nihil est sibi simile, ergo eadem ratione & æqualitas: sed veritas est æqualitas quædam, ergo importat personalem distinctionem in diuinis.

¶ 3 Præter. Omne quod in diuinis importat emanationem, personaliter dicitur: sed veritas importat quædam emanationem, quia significat conceptionem intellectus & verbum, ergo sicut verbum personaliter dicitur, ita & veritas.

SED CONTRA. Trium personarum est una veritas, ut dicit August. in lib. 8. de Trinitate, ergo est essentialis & non personale.

RESPON. Dicendum, quod veritas in diuinis dupliciter accipi potest: uno modo proprie, alio modo quasi metaphorice. Si proprie accipitur veritas, tunc importabit æqualitatem diuini intellectus & rei. Et quia intellectus diuinus primo intelligit rem quæ est essentia sua per quæ omnia alia intelligit, ideo & veritas in Deo principaliter importat æqualitatem intellectus diuini & rei, quæ est essentia eius & consequenter intellectus diuini ad res creatas. Intellectus autem

diuinus & essentia sua non adæquantur sicut mensurans & mensuratum, cum vnum non sit principium alterius, sed sint omnino idem: vnde veritas ex tali æqualitate resultans nullam principij rationem importat, siue accipiat ex parte essentia, siue ex parte intellectus: quæ vna & eadem ibi est: sicut enim ibi est idem intelligens & res intellecta, ita est ibi idem veritas rei & intellectus sine aliqua connotatione principij: sed si accipiat veritas intellectus diuini secundum quod adæquatur rebus creatis, sic adhuc remanebit eadē veritas, sicut per idem intelligit Deus se & alia, sed tamē addetur in intellectu veritatis ratio principij ad creaturas, ad quas intellectus diuinus comparatur, vt mensura & causa. Omne autem nomen quod in diuinis rationē principij, vel quod est a principio, non importat, vel etiam importat rationem principij ad creaturas, essentialiter dicitur. Vnde in diuinis si veritas proprie accipiat, essentialiter dicitur, tamen appropriatur personæ filij, sicut ars & cetera quæ ad intellectum pertinent. Metaphorice autem vel similitudinariè accipitur veritas in diuinis, quædo accipimus eam ibi secundum rationem illam qua inuenitur in rebus creatis, in quibus dicitur veritas, secundum quod res creata imitatur suum principium, scilicet intellectum diuinum, vnde & similiter hoc modo dicitur veritas in diuinis summa imitatio principij, quæ filio conuenit, & secundum hanc acceptionem veritatis, veritas proprie dicitur de filio, & personaliter dicitur, & sic loquitur Aug. in lib. de Vera religione.

Et sic patet responsio ad primum. AD SECVNDVM dicendum, quod æqualitas in diuinis quædoque importat rationem, quæ designat distinctionem personalem, sicut cum dicimus quod pater & filius sunt æquales, & secundum hoc in nomine æqualitatis realis distinctio intelligitur: quædoque autem in nomine æqualitatis non intelligitur realis distinctio, sed rationis tantum, sicut cum dicimus sapientiam & bonitatem diuinam esse æquales. Vnde non oportet quod distinctionem personalem importet, & talis est distinctio importata per nomen veritatis, cum sit æqualitas intellectus & essentia.

AD TERTIVM dicendum, quod quæuis veritas sit concepta per intellectum, nomine tamen veritatis non exprimitur ratio conceptionis, sicut nomine verbi: vnde non est simile.

AD TERTIVM dicendum, quod quæuis veritas sit concepta per intellectum, nomine tamen veritatis non exprimitur ratio conceptionis, sicut nomine verbi: vnde non est simile.

ARTICVLVS VIII.

Verum omnis veritas sit a prima veritate.

OCCTAVO queritur, vtrum omnis veritas sit a prima veritate: prima. Et vtrum non istum non fornicari est verum: sed tamen non est a veritate prima, ergo non omnis veritas est a veritate prima. Sed dicebat, quod veritas signi vel intellectus secundum quam hoc dicitur, verum est a Deo, non autem secundum quam refertur ad rem.

¶ 2 Sed contra. Præter veritatem primam, non solum est veritas signi aut intellectus, sed etiam veritas rei: si ergo hoc verum non sit a Deo, secundum quod refertur ad rem, hæc veritas rei non erit a Deo, & sic habetur propositum, quod non omnis alia veritas sit a Deo.

¶ 3 Præter. Sequitur iste fornicatur, ergo istum fornicari est verum, vt fiat descensus a veritate propositionis ad veritatem dicti, quod exprimit veritatem rei, ergo veritas prædicta consistit in hoc, quod iste actus componitur isti subiecto: sed veritas dicti non esset ex compositione talis actus cum subiecto, nisi intelligatur compositio actus sub deformitate existentis, ergo veritas rei non solum est quantum ad ipsam